Elena DANIELIAN

SINDROMUL NISTREAN

Charles Chaplin ...că dacă se pătrundea ...ce se întîmplau în ...nu și-ar fi realizat ...Vladimir Jirinovski ar ...doar ridicolă, de n-ar fi ...primul cu ideea aplicării ...în Moldova. După ...mele lui s-au împlinit, ...curile, făcîndu-și men...au cedat locul desantu...ficator, e tocmai mo...să mai chibzuim o da...ar fi însemnat, totuși, ...aceasta tragică cu ...în odăjdii teatrale ...timpurile primului răz...mondial, cu paroditle la ...anilor 30 și cu sute de

...la finele anului 1988, ...mitingurile din Chișinău ...mult se cînta decît se ...la cîrmă se aflau par...brejnevişti exemplari, ...adoptarea Legii despre ...de stat părea a fi inac...încă decenii întregi — ...Nistrului pornise mi...«în apărarea drepturi...populației rusofone». Drept ...declarată «marea Uni...Sovietică», deci la Tiras...răsunat apelul întru men...acestela mai devreme, ...a prins a se vorbi la Chi...despre independență. In...au avusers loc excesele, la ...preferă să apeleze mereu ...drepturilor popula...rusofone, — nici «marșu...voluntarilor», nici cioc...de stradă, nici confruntă...armate dintre poliție și ...(încă nu erau nici ...nici alții), nici «conce...la masă», cînd admi...marilor întreprinderi ...complexului industrial mili...(C.I.M.) de pe malul stîng ...creat organizația numită ...Consiliu al directorilor» în ...cu directorul uzinei ...Dnestrmaș» Anatolii Bolșa...Din aceasta făcea parte ...directorul uzinei «Electro...», sosit în Moldova în ... — actualul «prezident ...Republicii nistrene» Igor ...rov. Aceiași oameni îm...ună cu redactorii presei co...ziste și cu unii reprezen...ai administrației din ...Nistrului au organizat ...rarea «Edinstvo».

...Cam pe atunci s-a și clădit ...mișcarea «patriotică» a conflic...nistrean. După prima vi...în Transnistria a lui Vla...Jirinovski, care a făgă...să-i «șteargă» pe moldo...și lituanieni de pe fața ...pămîntului», la Tiraspol a lu...ființă o secție regională a ...Partidului liberal-democratic, ...prezintea căreia s-a situat ac...tot «mișcării de produc...Aleksandr Bolșakov, gă...unele președintelui Consiliului ...ministrativ Anatolii Bolșakov, ...de doi ani el avea să devină ...ideologul ucrainean, prețe...al Consiliului ucrainenilor ...din Transnistria «Vozvrașcenie», care îi va «ajuta» pe ...din Apărarea națională ...Armeană (UNSC) să găsească ...drumul spre tranșeele nis...lor, iar pe cei din «guver...» tiraspolean — să stabi...ască contacte nu prea auzite ...nu cunoscuți activiști poli...ucraineni și totodată cu ...mișcările separatiste «Rusi...» «Novorossia», care-și pun ...drept scop smulgerea raioane...de sud-răsăritene ale Ucrainei. ...mediul politicienilor, al ac...tivilor obștești și în presa ...Rusia și Ucraina crearea ...unui «lobby nistrean» consti...e o temă aparte și ea me...un articol special.

...La începutul anului 1989 ...consiliul directoral al întrep...inderilor numite mai sus a ...organizat «drujine muncito...ști» care participau activ la ...mitingurile «Interfront»-ului. ...«Interfront»-ul ca atare, ...sub-ul de secretarul comsomo...Gheorghii Pavlenko, nu...ra în februarie 1989 cam ...o sută de oameni. În baza ...drujinelor muncitorești» au ...fost înființate «detașamente ...muncitorești de sprijin al mi...ției» (ROSM) și Consilii uni...ale colectivelor de muncă ...(STK). În Sovietul Suprem ...detașamentele muncitorești ...de sprijin al miliției» se con...turau o operă de predi...cție a lui Anatolii Lu...nov, aplicată în în...tinga Uniune, dar rolul ce le ...fuse hărăzit ele l-au indep...tat numai în Transnistria. ...Același președinte al OSTK-...lui a devenit același Igor ...Smirnov. OSTK s-a bucurat de ...sprijin larg printre locuitorii ...din Tiraspol, Dubăsari, Ribnița, ...parțial din Bender. O fi...nd a OSTK-ului a fost crea...ți la Chișinău, dar acolo ...detașamentele de muncă» nu ...s-au bucurat de susținere. Gre...ve de sute de mii, care au ...avut loc în stînga Nistrului în ...august 1989 în legătură cu ...ideea despre limba de stat a ...Moldovei, au fost puse la ca...le de OSTK. OSTK își zice ...organizație obștească», de ...fapt însă el constituie puterea ...reală în orașele din stînga Ni...strului și din Bender. El re...zolvă diverse probleme — în...cepînd cu cele alimentare și ...terminînd cu cele militare — ...activează în strîns contact ...cu serviciul transnistrean al ...securității, cu batalionul de ...destinație specială «Dnestr», ...cu conducerea gărzii nistrene, ...cu ROSM și TSO (detașamente ...teritoriale de salvare — ...din formațiunile armate ...transnistrie). Subordona...rea tacită față de OSTK se ...face peste tot. Iar OSTK, ...la rîndul său, se subordonează nu ...«directoratului» și prezi...diului, exercitînd în felul ...«administrarea prezidențială» ...directă» și un control ide...logic total, și constituie, du...mai-zău, «sustîn - organizatorii ...de acolo, un echivalent al ...structurilor dispărute ale partidului comunist.

* * *

«Republica nistreană» a fost proclamată după ce la Chișinău fusese adoptată Declarația despre independența din 2 septembrie 1990, în baza rezultatelor referendumului desfășurat în stînga Nistrului și în orașul Bender de pe malul drept. Chiar din prima zi a declarat că legile Republicii Moldova «nu au putere juridică pe teritoriul R.S.S.M.N. La lichidarea executivelor raionale, judecătoriilor, procuraturii, poliției și celorlalte instituții administrative ale Moldovei din orașele din stînga Nistrului și-au pus umărul aceleași «colective de muncă».

«Păi nu aveam nimic, am început-o cu bucățile de armătură...» — îmi mărturisea despre istoria «mișcării de producție» nistrene unul dintre fondatorii ei. «Politica» pe malul stîng al Nistrului a fost dată în seama «poporului». În 1990 au pornit pogromurile armate în redactiile ziarelor, inclusiv de limbă rusă, care se pronunțau pentru independența Moldovei și se aflau în opoziție față de «noua putere» — la Dubăsari, Tiraspol, Bender. În realitate războiul civil pe malul stîng începuse de pe atunci. Și rar cine înțelegea lucrul acesta: tema dată, abia atinsă de unii ziariști moscoviți, a și fost «închisă» pe un timp îndelungat. Dar parcă puteau fi numite cu certitudine «război civil» cele ce se întîmplau, dacă în spatele «noului guvern» de pe malul stîng se făcea simțită în permanență prezența armatei a 14-a, pe atunci încă sovietică? Anume de pe acele timpuri, spun ziariștii care mai apoi s-au văzut nevoiți să se refugieze din Transnistria, puterea «omului cu armă» devenise aici nelimitată.

Înlocuirea puterii în raioane se producea pe calea alipirii administrative forțate a satelor la oraș, cînd executivele raionale și sătești erau lichidate ca fiind «de prisos». Sînt cunoscute cazuri de rezistență îndelungată a locuitorilor și autorităților locale sătești, care în vara lui 1991 ajunseseră la ciocniri directe cu OSTK și cu gardiștii. Denumirile satelor Lunga și Corjova pînă azi stîrnesc o groază aproape mistică între refugiați și locuitorii satelor vecine: cele întîmplate aici după instaurarea definitivă a «puterii orășenești» ar fi mai potrivit să fie descrise în manuale de criminalistică. Aceleași metode de «urbanizare» se aplică la ora actuală pe malul drept în împrejurimile orașului Bender.

E cazul să recunoaștem că reușita «fenomenului nistrean» se datorează în temei «guvernului directorilor». Oamenii acestia, care își zic pragmatici, au profitat de situația economico-politică unicală, instaurînd cu o uimitoare consecutivitate acea «rînduială nouă», pe care o consideră cea mai potrivită. «Transnistria este un simbol, spunea unul din patrioții locali, e primul loc în Uniune, unde populația de limbă rusă a reușit să-și apere drepturile». Toate acestea, precum și lozinca roșienilor «de dreapta»: «Renașterea Rusiei va începe de la Nistru», nu era decît lirism. Transnistria a devenit practic un atelier al acestei «renașteri». În acest sens s-a lucrat din timp.

Din vara anului 1990 Iurii Blohin, deputat al S.S. al U.R.S.S. «din partea Moldovei» copreședinte al grupului «Soiuz», stabilise relații permanente cu Anatolii Lukianov, președintele prezidiului S.S. al U.R.S.S. Procuratura Rusiei a transmis la Chișinău unele documente din «cazul GKCP», din care se vede că Lukianov era implicat direct în formarea «republicilor mici» din Gruzia (Osetia de Sud, Abhazia), Estonia (Narva), Lituania (raionul Salcinai) și Moldova (Transnistria, Găgăuzia) — în zone populate compact de minorități naționale. Dată fiind perapectiva ieșirii republicilor din U.R.S.S. activitatea grupului «Soiuz» a fost orientată la organizarea opoziției politice pe teritoriile acestor regiuni, care să ceară alipirea la U.R.S.S. Pe teren activau organizațiile de partid și statele-majore ale districtelor militare.

Spre deosebire de alte viitoare «republici», Transnistria poseda un impunător complex industrial-militar. Pe cînd ziarele sovietice scriau despre «complexul economic-industrial unical al Transnistriei», se avea în vedere nu atît fabricile de conserve și de confecții, cît uzinele și asociațiile tehnico-științifice militare — tehnologii moderne, producții unicale cu electronică ultrafină, inclusiv pentru utilajul rachetar. Acest C.I.M., precum ne-a demonstrat-o timpul, nu era amenințat de conversiune, ba dimpotrivă, anume el a asigurat «inexplicabila» prosperare economică a «republicii nistrene», ceea ce a și permis «guvernului său directoral», denumit mai apoi «Consiliu al directorilor și antreprenorilor» să aloce 20 la sută din profiturile transnistrene pentru scopuri de război.

În pofida anumitei rezistențe manifestate pînă și în Moscova, ca bunăoară, refuzul procurorului general al U. R. S.S. Nicolai Trubin de a lua parte la zămislirea «noilor republici», în Kremlin se lucra în sudoarea frunții la organizarea în aceste regiuni a referendumurilor pentru menținerea U.R.S.S. Judecînd după notițele lui Anatolii Luklanov, se acorda atenție maximală Moldovei și Osetiei. O îngrijorare deosebită trezea «epurarea» temeinică a cadrelor din raioanele vestice ale Moldovei: în structura organelor puterii de stat de acolo aproape că nu mai rămăsese «nomenclatură» orientată spre Moscova. Din organele securității de stat ale Moldovei au fost concediați mai bine de jumătate din numărul colaboratorilor. Aceștia s-du înrolat organic în aparatul «jurisprudenței» și administrației «republicii nistrene», precum și au format «serviciul ei de securitate».

Referendumul din stînga Nistrului privind menținerea Uniunii R.S.S. a fost desfășurat cu «ajutorul» gardiștilor și cazacilor. La 15 iulie Anatolii Lukianov expediază pentru publicare redactorului ziarului «Izvestia» următoarea «Adresare»:

«Noi — reprezentanții regiunilor, populația cărora la referendumul unional (și la plebiscitele locale) s-a pronunțat fără echivoc pentru a rămîne în cadrul Uniunii R.S.S. renovate, examinînd situația creată, relevăm:

Rezultatele acestea au fost înregistrate în ciuda rezistenței opuse de autoritățile republicane, care au căutat în fel și chip să submineze lucrul asupra noului Tratat unional, interzicînd referendumul, declarîndu-se în afara Uniunii... Noul proiect al Tratatului unional preconizează dreptul noilor formațiuni statale de a adera la Uniune. Aceiași drept este confirmat și de Hotărîrea Sovietului Suprem al U.R.S.S., adoptată în baza rezultatelor referendumului unional din 17 martie 1991.

...Noi insistăm asupra:

1. Recunoașterii vrerii poporului, exprimate la referendum, drept suficient temei pentru accesul delegațiilor formațiunilor noastre spre a semna Tratatul unional.

2. Înființării pe lîngă S.S. al U.R.S.S. a unei comisii cu drept de examinare și soluționare a chestiunilor, vizate în actele legislative sus-numite.

În numele:

R.S.S. Moldovenești Nistrene — Maracuța G. S.

Republicii Găgăuze — Kendighelean M. V.

Republicii Autonome Abhaze — Șamba T. M.

Regiunii Autonome Sud-Osetine — Cehoev A. G.

Consiliului interregional din R.S.S. Estonă — Kogan E. V.

Raionului Șalcinlai din R.S.S. Lituaniană — Bilans K. Ia.».

Cataclismele din august au încurcat niște iețe în alte republici, dar totuși — după ce metodică putem evalua cîte vieți omenești din Moldova și Gruzia revin la fiecare din iscăliturile puse?

Există deja o versiune «cum Lukianov a creat republica nistreană». Se consideră, precum că după eșecul puciului din august, care a fost sprijinit la modul absolut de conducerea transnistreană și «colectivele de muncă», Tiraspolul s-ar fi pomenit în situația fortărețel Brest: «Ai noștri au plecat, iar noi rezistăm». Nu e tocmai așa, deoarece, cum încercat să-i țină apărarea locuitorii din împrejurimi, fără ca în preajmă un cerc viu. La 1 martie secția de poliție din Dubăsari a fost «cucerită» de cazaci. Toate încercările anterioare ale Chișinăului de a stăvili procesul ce se desfășura pe malul stîng se ciocneau întîi de toate de campania «făcătoare de dreptate» din presa moscovită. De data aceasta evenimentele și-au găsit o oglindire ceva mai rezervată, dar la fel neadecvată: încercarea organelor administrative legitime ale Moldovei de a pune capăt dezmățului armat de pe malul stîng și a-și apăra cetățenii a fost prezentată drept confruntare a două «părți ostile» egale. Conflictului i s-a dat frîu liber.

Exact peste o lună după declanșarea lui, sprijinul Tiraspolului din partea membrilor guvernului Rusiei și conducerii armatei ruseștl a devenit cu totul fățiș. Am putea-număi vizita la Tiraspol în ziua de 6 aprilie a. c. a lui Rutkoi, vicepreședinte al Rusiei, și Stankevici, consilier al președintelui Rusiei, deputat al S. S., cu declarația că «Republica nistreană a există, există și va exista», luările de cuvînt ale lui Rutkoi în parlamentul Rusiei și la televiziune, decretul lui Eltîn despre trecerea armatei a 14-a sub jurisdicția Rusiei și declarațiile ulterioare ale lui Graciov, ministrul apărării al Rusiei.

Poate că toți acești participanți eroici la «revoluția din august» din Moscova au devenit ocrotitori ai «ghekacepiștilor» din republici cu totul întîmplător?

* * *

Așadar, în toiul conflictului nistrean Boris Eltîn printr-un decret unipersonal declară armata a 14-a care aparține țărilor Comunității, ca fiind a Rusiei. Dacă pînă atunci divizia 59 a armatei a 14-a asigura garda transnistreană cu armament, apoi începînd cu luna mai armata participă deschis la acțiunile de război pe teritoriul Moldovei, recunoscută de Rusia ca stat suveran. Președintele Rusiei, tot el comandant suprem al Forțelor Armate ale Federației Ruse, nu dă nici o explicație de rigoare și nu reacționează la sesizările guvernului Moldovei, parlamentarilor ei, organizațiilor ei politice și obștești, care cereau încetarea amestecului armat. El nu reacționează nici la declarația Departamentului de Stat al S.U.A., ba mai mult, reîntors de la Washington, chiar de la scara avionului, se încumetă să amenințe guvernul Moldovei.

Cîteva mii de cetățeni ai Rusiei luptă pe teritoriul Moldovei în componența diverselor formațiuni armate, dar președintele nu îi se adresează cu o cuvîntare similară celei cu care s-a adresat anul trecut către «soldații din Lituania», — ba din contra, el și guvernul său se pronunță în sprijinul căzăcimii, cea mai agresivă și mai numeroasă dintre toate formațiunile rusești din Moldova. În pofida cunoscutelor și periculoaselor «ciudățenii» de comportament ale «eroului» afgan Aleksandr Lebedi în timpul puciului din august, el se înscrie oarecum în istorie că «apărător al Casei albe», obține gradul de general și la momentul de cumpănă criză este numit ca nou comandant al armatei a 14-a în locul «liberalului» Iurii Netkaciov...

E greu să estimezi consecințele «sindromului nistrean». Practica intervenției armate a Rusiei în republicile vecine este de fapt legalizată. Poporului i s-a oferit o lecție de nepretuit: dacă nu-ți convin legile «lor» — pune mîna pe armă, Patria nu te va uita...

Noțiunea «nazism» include în sine nu numai niște simptome specifice de activism al statului, dar în primul rînd — stare societății. Fobia națională îi nivelează pe toți — de la lumpeni și pogromiști pînă la intelectuali și democrați. Reprezentanța Moldovei la Moscova a devenit locul, unde izolată cu național-patrioții făceau demonstrații întru susținerea populației rusofone străjerii dreptului.

Rolul principal în crearea «sindromului nistrean» l-a jucat mass-media. Dar în afacerea asta mai este nevoie și de o anumită atmosferă, în care propaganda fățișă să fie primită cu plăcere drept un pur adevăr.

În grandioasa mistificare, denumită «cotropirea «barbară» a Benderului», nu s-a găsit loc pentru interviuri cu polițiștii: nimeni dintre ziariști, în afară de corespondenții de la *France-Press* și «Libertatea», «nu s-au priceput» să treacă pe secția de poliție din Bender, de unde au pornit evenimentele. Victor Vasilevici Gusleakov, comisar rus al poliției moldovenești din Bender, și colaboratorii săi, printre care ruși alcătuiau cel puțin o treime, s-au distins printr-o mare dîrzenie. «Eu nu recunosc republica nistreană. Benderul a fost și rămîne să fie oraș moldovenesc», — spunea Victor Gusleakov după patru luni de asediu în clădirea poliției, semiruinată în urma unor neîntrerupte tiruri de trei zile în șir. Oare nu puteau fi demonstrate toate acestea apărătorilor «populației rusofone» în zilele cînd intervenția armatei ruse și ulterioara ocupație decurgeau sub lozinca «apărării drepturilor rușilor pe orice teritorii»? Tocmai atunci și în legătură cu aceasta Aleksandr Mociaikin, președintele Consiliului coordonator al adunării ofițerilor Forțelor Armate ale C.S.I., membru al unei comisii a Sovietului Suprem al Rusiei, sosit pe calea aerului în Moldova în timpul «evenimentelor de la Bender», spunea la o conferință de presă din Tiraspol în ziua de 22 iunie:

«Se pune mereu aceeași întrebare — de ce se amestecă Rusia? Mă întreb și eu: de ce nu s-ar amesteca? Cum să nu se amestece Rusia în timp ce aici există populație rusofonă? Nu știu de ce americanii caută prin lagărele noastre vreun om de-al lor, cotrobăiesc toată Uniunea Sovietică în căutarea vreunui deținut. Alte naționalități și popoare procedează la fel. Iar nouă nu știu de ce ni se scot ochii — chipurile, «de ce Rusia?» E clar că din acest punct de vedere — sîntem obligați să ne amestecăm. Cine să-l salveze pe acest rus sau pe acest ucrainean, dacă nu Rusia?»

În aceste zile partea răsăriteană a Moldovei, după cum și prorocea Jirinovski, a devenit primul loc în fosta U.R.S.S., unde au intrat ca eliberatoare nu tancurile sovietice, ci tancurile rusești.

De altfel, nu e adevărat că «Benderul zace în ruine», și cu atît mai mult — că «fondul locativ e distrus în proporție de 40 la sută». Geamurile sparte, urmele de gloanțe, olanele stricate — acestea nu-s «ruine». Mai mult ca altele au suferit aici clădirile executivului orășenesc și poliției, asupra cărora ambele părți au tras reciproc de la cîțiva pași. De pe urma focului de artilerie au suferit casele din preajma sediului poliției. Se află la locul său cinematorgaful «Drujba», despre care se zicea că e «distrus din temelie». Sînt întregi vitrinele magazinelor — cu excepția cîtorva din centrul orașului. Cu dezmățul criminalității din ultimele luni, jafurile puteau fi mult mai mari. Au funcționat și funcționează spitalele și aproape toate întreprinderile. S-au dovedit a fi false zvonurile despre «tancurile românești», «bombardamentele asupra orașelor și satelor din Transnistria», «femeile-lunetiste lituaniene», «grădinițele de copii împușcate de către moldoveni», «eșalonele cu muniții» și «minele-jucării românești». O dezinformare profesionistă continuă același stat-major al armatei a 14-a, în special șefui statului-major, generalul-maior Tihomirov, și colonelul Baranov.

Chișinăul, literalmente, nu avea chip «să deschidă gura»: în torentul subit al dezinformării declarațiile «șingerosului președinte» Snegur, transmise de două ori de către «Ostankino», sunau contrar sensului lor. Ele erau însoțite și de comentariile respective. «Ne învinuiesc de neobiectivitate comuniștii, homosexualiștii. Președintele Snegur...» — relata «consiliul directoral» ostankinean. Declarațiile Președintelui Snegur erau urmate de «reportaje de pe malul stîng», care, dacă scoteai sunetul televizorului, nu spuneau nimic în plus la cele știute deja: război, oameni în tranșee, morți pe străzi. Comentariile explicau că distrugerile și victimele sînt rezultatul «cotropirii barbare a Benderului» de către Moldova. Lucrul acesta era confirmat de către locuitori ai raioanelor supuse tirurilor de către partea moldovenească.

Pe ecrane nu apăreau oameni care au suferit de pe urma focurilor trase de armata transnistreană, despre rezultatele «muncii» artileriei transnistrene și atacurilor tancurilor armatei a 14-a nu se comunica. Interviurile, oferite în aceje zile corespondentului moscovit din Chișinău de către unii membri ai parlamentului Moldovei, dispăreau fără urmă. Reacția Occidentului și opiniile politicienilor apuseni de la Moscova erau dosite de publicitate.

«Campania Bender» au cîștigat-o mijloacele de informare ale Rusiei. Perspectiva apariției «tancurilor rusești pe străzile Chișinăului», insistent profilată în fața politicienilor chișinăuleni, după toate cele întîmplate și după numirea noului comandant al armatei a 14-a, părea inevitabilă. Nu se putea conta pe compasiunea parlamentului rus sau pe sprijinul «democraților» ruși; după «evenimentele de la Bender» atitudinea față de Chișinău a devenit practic univocă. Ultimatumul odiosului vicepreședinte al Rusiei a căpătat contururi concrete. Totul s-a săvîrșit în zile numărate: vizita lui Rutkoi la Chișinău, vizita lui Snegur la Moscova, destituirea din funcție a ministrului apărării Costaș și a ministrului securității Plugaru, introducerea «forțelor pacificatoare» ale armatei a 14-a, în sfîrșit, crearea unui nou «guvern de coaliție» la Chișinău, de componența, căruia sînt mulțumiți cei de la Tiraspol și Moscova. Cel mai amuzant dintre aceste evenimente este ultimul — e în concordanță cu ocupația «legitimă» a malului drept de către desantul pacificator din Tula al generalului Lebedi.

În ultimul timp Președintele Snegur a solicitat iarăși sprijinul O.N.U. Dar situația a devenit deja alta. Sesiunea parlamentului s-a încheiat. Convenția de la Moscova nu numai că n-a fost ratificată de parlamentul Moldovei, dar nici luată în discuție; n-a permis cea mai numeroasă fracțiune, a «agrarienilor», care a și venit la putere în persoana «celor mai buni reprezentanți» ai săi — vechea nomenclatură comunistă. Liderii noului guvern al Moldovei posedă o îndelungată experiență de activitate de aparat în comun cu unii dintre liderii Transnistriei. Ce-i drept, se mai mențin ziarele, în centrul Chișinăului fac greva foamei «voluntarii», există o opoziție adevărată, «neîmbîlnzită». Dar principalul e că și o puțină experiență de libertate își lasă urmele. «Pînă mai dispunem de timp, trebuie să instruim următoarea generație în așa fel ca ea să mai poată supraviețui 40 ani de ocupație» — spunea în anul 1988 unul din liderii mișcării estoniene.

Există un fel de experiență care, repetîndu-se, trezește oarecum senzația de sortire istorică:

«În noaptea de 26 spre 27 iunie guvernul U.R.S.S., printr-un ultimatum care expira peste 24 de ore, a cerut României să cedeze această provincie românească (Basarabia), precum și nordul Bucovinei. României îi rămînea să aleagă: rezistența sau cedarea. Rezistența însemna război — război unui imperiu ce număra 180 milioane de oameni cu o țară cu o populație de 20 milioane... Nu cunosc în istoria noastră politică o problemă mai chinuitoare, apărută în fața regelui și constilierilor săi, decît aceea care trebuia rezolvată la 27 și 28 iunie. Cu o oră înainte de expirarea termenului pentru a da răspunsul, noi am hotărît: am hotărît să cădem de acord... Declar aici că am luat decizia sub presiunea forței, la un moment dintre cele mai dificile din istoria noastră, oferind viitorimii să ne judece fapta».

(Din discursul rostit în parlament de prim-ministrul României, Gheorghe Tătărescu, la 28 iunie 1940).

Viitorul de atunci este prezentul de azi. Cu unele corecții de deplasare geografică, situația de acum 52 de ani s-a repetat aproape ideal. «Să nu facem atîta tragedie, ar putea spune pacificatorii, că deocamdată nimeni nu-i ucide. Pur și simplu patru milioane vor trăi ceva mai altfel decît au dorit». Dar anume asta și era înțelepciunea statului care, precum se zice, și-a încetat existența.

După ce ocupația pacificatoare a devenit fapt împlinit, mass-media din Rusia a început oarecum să dea înapoi, s-a ajuns pînă la recunoașterea acțiunilor guvernului Moldovei ca legitime, deocamdată drept «vinovați» pentru evenimentele de la Bender tot mai des sînt numite persoane din forța a treia și a patra dar nu e exclus să fie numite și cele din «prima» — de la Tiraspol, practicienii cărela sînt prea independenți, ca să se supună «ideologilor» Moscovei. Ziariștii care încearcă să elucideze tema în cauză sînt amenințați de «necunoscuți» prin telefon. Cu toate acestea, în gazetele de la Moscova a prins să se strecoare un semiadevăr despre Transnistria, care, după cum se spunea în anii restructurării, «era imposibil să ți-l imaginezi».

După cele întîmplate în Moldova, nici nu poate fi vorba de relații civilizate în parametrii fostei U.R.S.S., și devin o podoabă lipsită de sens cele 15 drapele ale republicilor sovietice pe cheiul Ist-River. Lupta armată împotriva alfabetului latin în centrul Europei nu trece fără urme. «Sindromul nistrean» ca o pată brună, afectează tot mai mult regiunile rusofone din sud-estul Ucrainei. Metastaze ale lui sînt Narva și Crimeea. Intențiile democraților de la Moscova de a pune la cale referendumuri în toate republicile unde locuiește «populație rusofonă», concordă întocmai cu programele celor «de dreapta» din Rusia și inspiră perspectiva unor recrutări suplimentare în unitățile pacificatoare de desant ale armatei ruse. «Totul va decurge cît se poate de pașnic» — promite MAE al Rusiei. Însă și la Narva, și în Crimeea au și apărut nu se știe de ce cazaci ruși. În Moldova ei au demonstrat că se pricep excelent și la conducerea tancurilor.

* * *

Ce mai poate face o țară care «n-are nimic în afară de armamente»? Îi lipsește principalul cu ce a trăit dintotdeauna, opoziția. Cazuri, cînd singura opoziție a guvernului devin fasciștii, iar societatea e preocupată preponderent de situația consingenilor din «regiunea Sudetă», au mai fost. Face oare să ghicim ce ne așteaptă, dacă în Moscova vor străbate la putere cei «de dreapta»?

Știri din Cernăuți

Proiectul Constituției Ucrainei, a declarat într-un interviu acordat ziarului «Zorile Bucovinei» dna Alexandrina Cernov, președinta Societății pentru cultura românească «Mihai Eminescu», limitează nu numai drepturile minorităților, ci și drepturile omului, în general. Nu sînt concretizate în proiect drepturile cetățenilor la ocrotirea sănătății, la odihnă și învățămînt. În acest din urmă domeniu sînt ignorate, în special, drepturile minorităților naționale de a învăța în limba maternă, transmite de la Cernăuți corespondentul agenției Moldova-pres.

* * *

Comisia permanentă pentru legalitate, menținerea ordinii publice și apărarea drepturilor cetățenilor a Sovietului regional Cernăuți de deputați a examinat chestiunea privind folosirea simbolicii de stat a Ucrainei în regiune. Problema centrală a constituit-o simbolica minorității naționale române. Sesiunea a 8-a a Sovietului regional din toamna anului trecut a adoptat o hotărîre prin care s-a acordat dreptul de a se arbora tricolorul în localitățile cu populație românească. Acum această hotărîre este calificată de unele persoane de conducere ca nelegitimă, făcîndu-se referiri la Legea Ucrainei «Cu privire la sovietele locale de deputați ai poporului și autoadministrarea locală» care prevede utilizarea în exclusivitate a simbolicii de stat. Între timp a apărut și legea cu privire la minoritățile naționale care acordă dreptul de a folosi și simbolica națională a minorităților. Autoritățile, însă, nu țin seama de această lege, continuînd să exercite presiuni asupra sovietelor sătești unde se mai arborează tricolorul, comunică corespondentul din zonă al agenției Moldova-pres.

* * *

În regiunea Cernăuți se înregistrează o reducere a numărului populației. Potrivit Centrului regional de statistică, față de primele nouă luni ale anului trecut rata natalității s-a redus cu 3 la sută, cea a mortalității crescînd cu 3,5 la sută. Sporul natural al populației s-a redus în ansamblu cu 29,2 la sută. Celor patru raioane în care în anul trecut s-a înregistrat scăderea cea mai mare a sporului natural al populației s-a adăugat în anul acesta și raionul Noua Suliță. O situație mai bună se constată în raionul Adîncata unde rata natalității s-a mărit, iar cea a mortalității s-a redus.

Față de aceeași perioadă a anului trecut, în primele 9 luni ale anului în curs numărul căsătoriilor în regiune s-a redus cu 13,8 la sută, în timp ce numărul divorțurilor a crescut cu 12,6 la sută, transmite corespondentul din zonă al agenției Moldova-pres.